דמינה ניחא לה בכל דהו (א) כריש לקיש [א]דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו: נתן את הכסף ליהויריב וכו': תנו רבנן נתן אשם ליהויריב וכסף לידעיה [ב]יחזור כסף אצל אשם דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יחזור אשם אצל כסף היכי דמי אילימא דיהיב ליה אשם ליהויריב במשמרתו דיהויריב וכסף לידעיה במשמרתו דידעיה זה זכה בשלו וזה זכה בשלו אמר רבא [ג]הכא במאי עסקינן דיהיב אשם ליהויריב במשמרתו דיהויריב וכסף לידעיה במשמרתו דיהויריב ר' יהודה סבר כיון דלאו משמרת דידעיה היא לידעיה קנסינן ליה הלכך יחזור כסף אצל אשם ורבנן סברי שלא כדין הוא עבוד בני יהויריב דקיבלו אשם מקמי כסף הלכך לדידהו קנסינן להו ויחזור אשם אצל כסף תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קדמו בני יהויריב והקריבו את האשם יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה וזכו הללו במה שבידן אמרי למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזיר אשם אצל כסף והא רבי יהודה יחזיר כסף אצל אשם אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפק משמרתו דיהויריב ולא תבעו והא קמ"ל דאחולי אחילו גבייהו תניא אידך אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזור כסף אצל אשם פשיטא הכי אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפיק משמרתם דהני ודהני ולא תבעו מהו דתימא אחולי גבי הדדי קמ"ל דאמרינן כיון דלא תבעי להדרו ברישא: שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו [וכו']: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא [ד]האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו מכלל דכסף ברישא אמר ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה [ה]מלבד עולת הבקר הכי נמי מכלל דמוספין ברישא והתניא [ו][ז]מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר [ח]וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה אמר ליה אנא [ט]מאשר יכפר בו נפקא ליה ועדיין לא כיפר: נתן לו את הקרן וכו': ת"ר מנין שאם הביא מעילתו ולא הביא אשמו ולא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר [י]באיל האשם ונסלח לו ומנין שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר באיל האשם האשם בכבר יכול כשם שאיל ואשם מעכבים כך חומש מעכב תלמוד לומר באיל האשם ונסלח לו [כ]איל ואשם מעכבים בהקדש [ל]ואין חומש מעכב וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש מה אשם דהתם קרן אף אשם דהכא קרן והדיוט מהקדש מה הקדש אין חומש מעכב אף הדיוט נמי אין חומש מעכב:

הדרן עלך הגוזל עצים

דמינה ניחא לה. להתקדש לראשון שהוא שלם על ספק זה שאם ימות זקוק לאחיו: **טן דו.** גוף שנים. כלומר אשה בכל דהו ניחא לה: **זה זכה בשלו וזה זכה בשלו.** ונהי נמי לרבנן דקנסו ליהויריב דקבול אשם מקמי כסף אלא לרבי יהודה מ"ע דקנים לידעיה: **לדברי רבי יהודה.** ואע"ג דקנים ליה לידעיה ה"מ היכא דאשם ראשון קיים דיכולין בני יהויריב להקריבו בעוד משמרתן קיימת והכשר אבל אם קדמו והקריבוהו בפסול דאשם הבא קודם הקרן פסול הוא כדמפורש לקמן יתן אשם השני לידעיה: **למאי חזי.** דקתני זכו: **כגון דנפק משמרתם.** דהני ודהני ולא תבעו בני יהויריב את הכסף במשמרתם ולא בני ידעיה את האשם במשמרתם ואיצטריך לאשמועינן דלא תימא טעמא דרבי יהודה בדתבעו בני יהויריב שיחזור בעוד משמרתן קיימת אבל היכא דלא תבעו מחלו לבני ידעיה: **קמ"ל.** דכיון דבני ידעיה נמי לא תבעו לאשם במשמרתן יחזור כסף אצל אשם ויקריבוהו בני יהויריב כשיחזור שבת משמרתם: **האשם המושב [לה'] לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו.** כלומר לא קרב האיל עדיין: **אלא מאשר יכפר קאמינא.** דכתיב בלשון עתיד מדלא כתיב אשר כיפר ומשמע דכשהשיב לכהן את האשם דהיינו קרן הכסף עדיין לא כיפר: **מנין שאם הביא מעילתו.** גבי נהנה מן ההקדש קאמר: **מעילתו.** קרן דהקדש שמעל בו: **באיל האשם ונסלח.** משמע אין סליחה אלא בשניהם איל כמשמעו האשם קרן כדיליף לקמיה הקדש מהדיוט מה האשם דכתיב בגזל הגר קרן הוא כדאמר לעיל (דף קי.) אף אשם דכתיב בהקדש קרן הוא: **באיל האשם.** משמע באיל שהוא בא חובה לאשם שהוא קרן. אלמא קרן ברישא מייתי: **אין החומש מעכב.** את הכפרה:

הדרן עלך הגוזל עצים

אמר רבא לעורו. תימה דהכא משמע אפילו נפסל קודם זריקה וגם כשהעור מחובר עדיין בבשר ונעשה בו פסול קודם שחיטה שהביא קודם הכסף שרי בהנאה ובזבחים בפרק טבול יום (דף קד. ושם) אמר רבי דם מרצה על העור בפני עצמו פי' כשהוא מופשט ואירע פסול בבשר הדם מרצה על העור וכשהוא עם הבשר [ג]ונולד בו פסול קודם זריקה הרי הוא כיוצא בו אחר זריקה הורצה בשר שעה אחת יפשיטנו ועורו לכהנים אלמא כשהוא עם הבשר ונפסל קודם זריקה יוצא לשריפה והכא אירע בו פסול קודם שחיטה שהובא קודם הכסף ואמאי לא יצא העור לשריפה: **ת"ל** העולה עולה ראשונה. פי' ראשונה שבפרשת פנחס וכי היכי דמלבד עולת הבקר גלי לך בהדיא דמלבד דבר הקודש לו קאמר הכי נמי מלבד איל הכפורים דבר הקודש לו קאמר ותימה דיליף הכא מהעולה ובפרק כל התדיר (זבחים דף פט. ושם [ד]) יליף ממלבד עולת הבקר לתודיה וי"ל דהתם נמי אהעולה קסמיך ועוד יש תירוץ אחר ואין להאריך כאן [ה]:

וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש. תימה אמאי איצטריך קרא לעיל גבי הדיוט שאם הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ניליף מהקדש וי"ל לומר דאי לאו דאשכחן שהשוה הכתוב הדיוט להקדש להך מילתא לא הוה ילפינן האי מהאי לענין שאר דברים אבל השתא דאשכחן שהשוה אותן דבתרוייהו אם הביא אשמו תחילה לא יצא כמו כן יש להשוותם לענין שאר דברים:

הדרן עלך הגוזל עצים

עין משפט נר מצוה

רב א ב מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הלכה יג:

רג ג מיי' פ"א מהלכות תמידין הלכה ג:

רד ד מיי' פ"א מהל' מעילה הל' ה [ועי' בהשגות וכל"מ]:

רה ה שם הל' ד סמג עשין רי:

* * *

מוסף רש"י

טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו, שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה (קידושין מא. ובעי"ז כתובות עה.) טן דו, גופים שנים, כל דהו בעל (יבמות קיח:) כגופים שנים, בעל ואשתו, ואפילו אינו לה אלא לנוות בעלמא (קידושין ז.). מנין שלא יהא דבר. נקטר במערכה המערכה שחרית (פסחים נח:) קודם לתמיד של שחר. שלא יהא דבר ניתן על מערכה גדולה קודם לאברי התמיד (יומא לג:). תלמוד לומר וערך עליה העולה. בתר ובער עליה הכהן כתיב, דהוא סידור מערכה (פסחים נח:). העולה עולה ראשונה. מדלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה החשובה מעלה האמורה תחלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דפרשת קרבנות (שם) העולה משמע העולה תחלה ראשונה לכל הקרבנות (מנחות מט.) דאי לאורויי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא לד.) הי' יתירה דריש (ב"מ נה.) העולה משמע העולה האמורה ראשון בסדרי קרבנות, והיא עולת הבקר, שנאמר ואמרת להם זה האשה כו' והיא יתירה קא דריש (כתובות קו: ובעי"ז זבחים קז.).

הדרן עלך הגוזל עצים

מסורת הש"ס

א) יבמות קיח: כתובות עה. קידושין ז. מא., ב) פסחים נח: יומא לג: כתובות קו: ב"מ נה. [זבחים קג.] מנחות מט. תמיד כח:, ג) ונולד בו פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה הרי הוא כיוצא בו (ולהרשב"א) [ולרא"ש] כשהוא עם הבשר ונולד בו פסול קודם כו' כצ"ל. העתק מחילופי גרסאות, ד) [ד"ה כל], ה) [ועיין תוספות כתובות קו: ד"ה כדאמר ותוספות זבחים פט. ד"ה כל ומנחות מט. ד"ה ת"ל ופסחים נח: ויומא לד. ד"ה העולה].

* * *

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיְיָ לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו: במדבר ה ח

2. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה: במדבר כח כג

3. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

4. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדריש לקיש: